

Ünnepélyeken mindig szerepelt az osztályom a nép életéről szóló jelenettel. A gyermekek által összegyűjtött adatokból állítottuk össze. Pl.: Régen és most c. jelenetünk szereplői mai gyermekek és egy öreg házaspár. Az öregek meg akarják verni a házuk előtt játszadozó gyermekeket, mert énekükkel zavarják nyugalmukat. De a gyermekek tisztelettudóan békítgetik az ifjúság ellen lázadozó apót, anyót, akik elmesélik nyomorúságos gyermekkoruk történetét. Végül is megbékülnek. A gyermekek éles megvilágításban látják saját, boldog életüket.

Teadélutáni rendeztünk a téli hónapokban, amelynek fénypontja diafilmvetítés volt. A sárkányölő vitéz-t meg Az öt kis kínait látták. Mindkét film az elnyomókkal folytatott küzdelmet és a nép győzelmét mutatta be, mert a népe az igazság és győz a nép.

Kisdobos foglalkozásokon az egymásnak és a szülőknek való segítség elve érvényesült. Önkéntes segítő munkájukról közös naplót vezettek a gyermekek „Jócselakedetek” címen. Kedves feljegyzések: Lemostam a lépcsőt. Átadtam a helyemet a villamoson. Megfőztem az ebédet. Elsőpörtem a havat stb.

Nagy vonásokban ismertettem a „tevékenységi formák hálóját”, amellyel a dolgozó nép megismertetését és megszerettetését akartam elérni. Lehetőleg kevés beszéddel, sok jó példával, vagy élményeim, érzéseim elmondásával akartam céloimat elérni.

AZ ÚTIKÖNYVEK SZEREPE A FÖLDRAJZTANÁR MUNKÁJÁBAN

Napjainkban igen sok útikalauz jelenik meg a magyar tájakról és városokról. Ezek a kiadványok általában kettős célt szolgálnak: egyrészt tudományos igénnyel, de ugyanakkor közérthetően ismertetik az adott város (terület) földrajzát, történelmét, gazdasági életét és különböző látnivalóit; másrészt pedig gyakorlati tanácsokkal (program, útvonal stb.) segítik a turistákat.

Nézzük meg, milyen segítséget jelent a jó útikönyv a földrajztanár számára?

1) Mindenekelőtt az útikönyvnek anyaga jól kiegészíti az egyes tájakról (városokról) meglévő ismereteinket. Elősegíti a helyi sajátosságok, természeti-földrajzi érdekességek és a gazdasági élet jellemző vonásainak megismerését. Legtöbb útikalauz éppen ezt a célt tűzi maga elé: a táj (város) jellegzetességeinek, földrajzi specifikumainak bemutatását. Ezek a sajátosságok a közhasználatban lévő földrajzkönyvekben a szűkreszabott terjedelem miatt nem domborodnak ki olyan élesen, mint éppen az ilyen jellegű kiadványokban. Mindennapos oktató-nevelő munkánkban az útikalauzokban található érdekesebb leírások, számadatok stb. *szemléltetésként* felhasználhatók. Ilyen alapos az útikönyvek (népszerűsítő feladatuk mellett) a földrajztanárok önképzésének egyik eszköze.

2) Ma már szinte a legeldugottabb községekben is arra törekednek, hogy a földrajz-oktatást kirándulásokkal tegyék teljesebbé. Ehhez a munkához, a kirándulások, tanulmányutak tervezéséhez és levezetéséhez felbecsülhetetlen segítséget nyújtanak az útikalauzok.

Az útikönyvek és a földrajzi szakkönyvek alapján a kirándulást vezető szaktanár részletesen megtervezi az útvonal programját:

megállapítja, *hol és miről* beszél. Egy szűkebb természeti kistáj vagy tájrészlet problémáit a kézikönyvek is csak érintik, megemlítik, azonban a részletesebb magyarázatot nem adják meg. Ezt a feladatot látják el a jól megírt, a táj komplex bemutatására törekvő útikönyvek.

3) Szakköri munkában és az alsótagozati környezetismereti oktatásban szintén jól tudjuk hasznosítani az útikönyveket. Pl. egy szegedi iskola földrajzi szakköre a helyismereti séták rendezésében nem nélkülözheti a városról kiadott útikalauzokat. Csongrád megyében a földrajzi kirándulások vezetéséhez *Németh István* „Séták és kirándulások Szeged környékén” c. útikönyve ad segítséget. Míg az országos kiadványok és földrajzi szakkönyvek nagyvonalúan ismertetik az egyik-másik tájat, addig az útikönyvek olyan, jól felhasználható helyi adatokat közölnek, mint pl. a Tisza szélessége, mélysége, vízhozama Szegednél, a szabályozási munkák helyi problémái stb. Általános tapasztalat, hogy a tanulók élénken érdeklődnek a helyi földrajzi kérdések iránt. Ezt az érdeklődést tudjuk kielégíteni egy-egy jól megtervezett és az útikönyvek segítségével levezetett tanulmányi sétával. A földrajzi, de ugyanakkor a történelmi vagy honismereti szakkörök számára kitűnő segédkönyv dr. Zákonyi Ferenc szerkesztésében megjelent Nagyvázsony és környékének útikalauza. A Kinizsi kor köré tömöríti az eseményeket, ugyanakkor szemléletesen mutatja a magyar történelem egyik legmozgalmasabb századának életét.

4) Földrajz tanításunkban sokszor problémát jelent a szemléltetés. Falusi iskolánkban nincsenek jellemző földrajzi szemléltető képek. Egy-egy városról (tájról) kiadott útikönyv viszont tartalmaz olyan földrajzi fotókat is, amelyek bemutatása a tanítási órán hasznos és kívánatos. Sokszor a képanyag mellett olyan rajzokat, térképvázlatokat és

metszeteket találunk, melyek a természeti- vagy gazdaságföldrajzi folyamatok megértését segítik elő. Pl. egy bükkai tanulmányi kiránduláson célszerű bemutatni a *Bükk úti-kalauzban* található tömörszelvényeket és metszeteket, melyek kitűnően ábrázolják a táj lépcsőzetes felszínét és geológiai szerkezetét.

Ez egyszerre érthetővé, szemléletessé teszi a tanár szóbeli magyarázatát.

Osszegezőként megállapíthatjuk, hogy a jól megszerkesztett, korszerű útkönyvek (úti-kalauzok) az általános iskolai földrajzoktatásban is felhasználhatók. Ismeretanyaguk a tanulók tudásának és látókörének növelése mellett a szocialista patriotizmusra nevelést, a helyes politikai és természettudományos világnézet kialakítását is szolgálják.

Frisnyák Sándor

INTÓ-RÓVÓ NÉLKÜL HOGYAN TOVÁBB?

A M. M. 141 (1962.) M. K. 12. (M. M. számú utasítása az 1962/63. tanév fő feladatairól az alsófokú oktatási intézményekben c. rendelkezésében éppen az ált. iskola tartalmi továbbfejlesztése, illetve az oktató-nevelő megszüntette a negyedévenkénti osztályozó értekezleteket s az ezzel kapcsolatos intő-róví elnevezésű értesítéseket.

Kétségtelen, hogy az intő-róví „cedulák” sok sok kellemetlenséget, bosszúságot okoztak szülőknek, tanulóknak egyaránt, sokszor a nevelőknek is, ami aztán az iskola és a szülői ház közötti jó viszony elromlásához vezetett.

Az intő-róví eltörlésével igaz, eltűnt a pedagógia gyakorlatából egy, a múltból ittmaradt, idejétmúlta örökség, de ugyanakkor kevesebb lett eggyel az iskola és a szülői ház közötti kapcsolat lehetősége.

Pedig most, az új Tanterv, az új tankönyvek, a nevelési program bevezetése idején, egyszóval az ált. iskola oktató-nevelő munkájának, módjának, tartalmának szocialista átalakulása kezdetén múlhatatlanul szükséges, hogy az iskola és a szülői ház közötti kapcsolat egyre erősödjék, az együttműködés jobban kibontakozzék és különböző formái alakuljanak ki.

Ennek szükségességét már az 1962/63. tanévben jól értékelte és érzékelte iskolatanácsunk és kidolgozta az iskola és a szülői ház közötti kapcsolat, együttműködés formáit.

Az intők-róvík eltörlésével több szülő csak a félévi értesítőtől szerzett tudomást arról, hogy gyermeke egyik, vagy másik tárgyból keveset, vagy éppen semmit sem produkált. Már pedig nagyon fontosnak tartjuk, hogy a szülő állandóan értesüljön gyermeke tanulmányi előmeneteléről, magatartásának,

jellemének alakulásáról, vagy a vele kapcsolatos eseményekről.

1) Éppen ezért fontos feladatnak jelöltük meg azt, hogy az ellenőrző könyv hű és „hiteles” másolata legyen az osztályozó naplóba beírt jegyeknek. Az osztályozó naplóba „bekerült” jegyek (bármilyen színnel és nyomatékkal születtek is) feltétlenül ott legyenek az ellenőrző könyvecskében is. Ezek alapján a szülők pontosan ellenőrizni tudják gyermekük tanulmányi eredményét, fejlődését, hanyatlását.

2) Sok harc és vita után sikerült kialakítani kartársainkban azt a szemléletet, hogy az osztályozó naplóban lévő, bármilyen „kis, vagy nagy alakú, bármilyen színű jegy, az jegy, osztályzat, s azt az „alaki” értékének megfelelően, nagyságra és színre való tekintet nélkül mindenképpen egyenlő értékűnek kell tekinteni.

E szemlélet kialakulása azt eredményezte — és ez volt az egyik célunk — hogy a nevelők sokkal megfontoltabban, egységesebben, egyforma nagyságú és színű, valóban a tanulók által produkált érdemjegyet írtak be a napló megfelelő rovatkába. A szülőkkel való megbeszélések alkalmával részletes tájékoztatást adtunk az iskolában alkalmazott osztályozási módról, az egyes osztályzatok következményeiről.

3) Tudatosítottuk a szülők körében azt is, hogy gyermekük ellenőrző könyvecskéjét naponta, rendszeresen ellenőrizték s ha abban valamit észlelnek, kifogásolnak, azonnal keressék fel a szaktanárt, esetleg az osztályfőnököt.

4) A családlátogatások tervét úgy állítottuk össze, hogy a gyengébb eredményt felmutató tanulót soron kívül kell meglátogatni. Ha csak egy tárgyból mutatott fel gyenge eredményt, akkor a szaktanár fogadó órájára kérte be a szülőt, hogy a segítség módját megbeszélhessék. Ha ez nem vezetett eredményre, akkor a szaktanár maga ment ki a problémát megbeszélni a szülőkkel.

Több tárgynál mutatkozó eredménytelenség esetében az osztályfőnök a szaktanárokkal való előzetes tájékozódás után maga ment ki a szülőkhöz és adott segítséget, útmutatást a bajok felszámolásához.

5) Szükségesnek láttuk a fentiekén túl, hogy időnként írásban is értesítsük a szülőket gyermekük előmeneteléről, fejlődéséről. Ezért egy tányéven két alkalommal, novemberben és áprilisban írásos értesítést küldtünk, melyen nemcsak a bajok, hanem az eredmények is szerepeltek.

Egy példa: „Értesítjük a kedves szülőt, hogy István nevű VII. osztályos gyermeke az eddig eltelt idő alatt tanulmányi téren képességeinek megfelelő eredményt mutatott fel. Testnevelésből átlagon felüli teljesítményt